حوکمی سەربازانی تاغووت

نووسەری شێخی موجاهید

أبی عبدالله المنصور

الله تعالى لێی خۆشبێت

حوکمی
سەربازانی
تاغوت

نووسەری شێخی موجاهید

أبي عبدالله المنصور

الله تعالى لێی خۆشبێت

وەرگێڕانی
پێگەی ڕاستەڕێ

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين وصلى الله وسلم وبارك على نبينا محمد وعلى آله وصحبه أجمعين.

اللهم لك الحمد حتى ترضى، ولك الحمد إذا رضيت، ولك الحمد بعد الرضا، الحمد لله الذي هدانا لهذا وما كنا لنهتدي لولا أن هدانا الله.

برایان لەم وانەیەدا بە ئیزنی الله باس لە "**حوكمی سەربازانی تاغوت**" دەكەین، وە ئەم وانەیەش بەشێكە لە خولی بناغەی شەریعەت لە ویلایەتی یەمەن وە پێش چوونە ناو ئەم بابەتە باسی وتەی خەڵكی دەڵێم لە بارەیەوە پاشان بە ئیزنی اللە تعالی باسەكە دەستپێدەكەین و بە وردی باسی لێوە دەكەین بە پشت بەستن بە الله تیایدا قوڵ دەبینەوە وە وتەكان لەم بابەتەدا بەم شێوەیەن:

یەكەم: كۆمەڵێك وتیان هەندێك لە سەربازان تەكفیر دەكرێن وە هەندێكیان موسوڵمانن پاشان ڕاجیاوازبوون لە سیفەتی ئەوەی تەكفیر دەكرێ

دووەم: هەندێكیان وتیان سەرباز موسوڵمانن عوزریان هەیە لەوەی ئەنجامیان داوە لە سەرپێچی، وە هەندێكی تر وتیان سەرباز كۆمەڵەیەكی كوفرین تاكەكانیان موسوڵمانە، وەهەندێكی تر وتیان سەرباز هەموویان مورتەدن لە ئیسلام.

بەڵام ئەوەی سەیرە لەوانەی سەرباز بە موسوڵمان دەبینن پاشان لە جەنگدا مامەڵەی كافریان لەگەڵ دەكەن جا سامانیان بە غەنیمە دەگرن و بە دوای سەركردەكانیان دەگەڕێن و بریندارەكانیان لەناو دەبەن، وە ئەم كارە درووست نییە

بـۆ ئەو كەسـەی بە موسـوڵمان سـەیریان دەكـات جـا كەسـانێك دەبینـی مەنهەجێكـی دیـاریكراو دەبیـنن بەڵام لە كـرداردا پـێچەوانەی دەكەن، وە كەسـانێك هـاوڕان لەگەڵ مەنهەجەكە بەڵام پێچەوانەن لە كردار و ڕوداودا، پۆشـینێكی توونـد هەیە بەهـۆی لاوازی مەنهەج و تێنەگەشتن لە بابەتەكانی تەوحیـد و لاسـایكردنەوەی كـوێرانە بـۆ ئەو كەسـەی لەسەر مەنهەجێكی بەهێزی پێكراو نییە.

وە برایـان ئـێمە لەنـاو خۆمانـدا و لەنـاو خەڵكیـدا قورئـان و سـوننەت هەیە، هـیچ كەسێكیش بە پیرۆز نازانین وكەسیش بەبێ تاوان نابینین جگە لە پێغەمبەر ﷺ وە تەواوی دروستكراوەكان هەڵە دەكات و دەپێكێ، بۆیە ئەمە مانای پەراویز كردنی ئەهلی علم نییە، بەڵام زانا بە بەڵگە دەهێنرێتەوە بـۆ وتەكەی نەك بە بەڵـگە بهێنرێـتەوە بە وتەكەی وە حەق شایەنترە شوێنی بكەوێت، عەلی ﵁ فەرموویەتی **(لە دینەكەتاندا لاسای خەڵك مەكەنەوە)** كۆمەڵە برایەكمان دەناسـی، سـەربازانیان بە مـوڕتەد دەبینـی، كاتێـك چاویـان بە هەنـدێك مورجیئە كەوت لە هەندێك ناوچەی جیهاددا گۆڕان، جا ئەم سوپا عەرەبیە پارێزەری كوفر و ڕیـددەیە لەلایـان موسـوڵمانن، وە برایـان ئەمە لە فیتـنە گەورەكـانە كە بەسـەرهەندێك لەوانەدا هات كە خۆیان داوەتە پاڵ جیهاد لە پێناو الله -تبارك وتعالى- وە پێش چوونە ناو حوكمی سەربازان، پێویستە هەندێك بابەت ڕوون بكرێتەوە؛

یەكەم: ئـایە بنچیـنەكەی كـوفر لەو جـۆرەیە كە پێـی دەوترێـت كـوفری مطلـق یاخوود كوفری عین؟

بنچینەكە كوفری عینە وە هەركەسێك بكەوێتە كوفرەوە كوفر دەكەوێتە سەری تەنها بـۆ ڕێگرەكان نەبن، وە ئایە بنچینە هەبوونی (المانع) ڕێگرەیاخوود نەبوونی ڕێگرە؟

بنچینەکە نەبوونی ڕێگرە بۆیە بنچینەکە کوفری عینە بەڵگەش وتەی الله تبارك وتعالی ﴿وَلَقَدْ قَالُوا۟ كَلِمَةَ ٱلْكُفْرِ وَكَفَرُوا۟ بَعْدَ إِسْلَٰمِهِمْ﴾[1](خـۆ بەڕاسـتی ئەوان وتە و قسـەی کوفری هات بە دەمیاندا و کـافر بـوونەوە پـاش موسـڵمان بوونیـان) گـوێ لە وتەی بگـرن ﴿وَكَفَرُوا۟ بَعْدَ إِسْلَٰمِهِمْ﴾ کەواتە الله بە تاکیانەوە تەکفیری کـردن، وە الـلە تبـارك وتعـالی فەرمووی ﴿لَا تَعْتَذِرُوا۟ قَدْ كَفَرْتُم بَعْدَ إِيمَٰنِكُمْ﴾[2] (هیچ پاکانە و بیـانویەك مەهێنـنەوە بە حەقـیقەت ئێـوە کـافربوونەوە لەپـاش ئەوەی کە باوەڕتـان هەبـوو). وە ئەوان کەسـانێکی ناسراوبوون الله بە تاکیانەوە تەکفیری کردن وە عومەر ڕەزای خوای لەسـەربێت تەکفیـری حاطەبی کرد، بە (معین)تایبەتی تەکفیری کردووە

پێغەمـبەر ﷺ نکـۆڵی لێنەکـرد کەواتە کـوفری تـایبەت بنچیـنەی تەکفیـرە وە ئـێمە لە سەردەمێکین تیایدا مەزهەبی ئیرجائـ بڵاوبۆتەوە پەرەی سەند و بڵاوبۆوە هەتا ئێسـتا لەلای زۆربەی موسوڵمانان مەنهەجی ئەهلی سـوننە و جەمـاعەتە، وە مەزهەبـی ئەهلـی سـوننە و جەماعەت مەنهەجی خەواریجە.

بەڵام کوفری جۆر یاخوود مطلق ئەمە وەك پێشەوا ئەحمەد -ڕەحمەتی الـلە ـی لێبێـت- فەرمـوویەتی: "هەرکەس وتـی قورئـان مەخلـوقە کـوفری ئەنجامـداوە"، ئەمە تەکفیـری وتەبێژەکەیەتـی کە ئەم وتەیە دەڵێـت بەڵام لە گشـتیدا ئەگەر ویسـتمان دایبەزێنیـنە سـەر تاکەکان پێویستە مەرجەکـان جێبەجێبکـرێ و ڕێگرەکـان لابـرێ، وە سـەیر لەوەی دەڵـێ سەربازان کۆمەڵەی کوفرین بەڵام تاکەکانی موسوڵمانن.

---

(١) التوبة: ٧٤.

(٢) التوبة:٦٦.

پێی دەڵێین: ئەگەر ئەم کۆمەڵەیە وای دابنێین سەد هەزارن و لە شوێنێك دامانناو وە ئەم کابرایەمان هێنا پێیان گوت حوکمی ئەم کۆمەڵەیە چییە؟ وتی: کۆمەڵەی مومتەنیعەی کوفریە پاشان تاکەکانمان دەرهێنا دانە بە دانە و پێی دەڵێین ئەمە کافرە؟ وە دەڵێت: نا، وە ئەوی تریش؟ دەڵێ: نا، وەلە کۆتاییدا کێ تەکفیر دەکات؟ کەس، جا گەر داوای حەقی کردایە بیری لە ڕاستی وتەکەی کردایەتەوە باطلی وتەکەی بۆ ڕوون دەبۆوە لەگەڵ دووری لە حەقەوە گەر وتبێتیشی کۆمەڵەیەکە کاری کوفرە بەڵام کافر نین سووکتر بوو گەر هەڵەش بوایە، پاشان باسی هەڵوەشێنەرەوەکانی ئیسلام دەکەین لای سەرباز:

هەڵوەشـــێنەرەوەی یەکەم: کـــۆمەڵێکی مـــومتەنیعەن بە زۆربەی ڕووکەشەکانی ئیسلام

وە کۆمەڵەی مومتەنیعە کـۆمەڵەیەکی کـوفر و ڕیـددەیە وە ئەمەش ئەوەیە کە هـاوەڵان هاوڕابوون لەسەری -ڕەزای خوایان لەسەربێ- وە هاوەڵانبوون مانعی زەکاتیـان بە مـورتەد نـاوبرد، وە لە گەورەتـرین کارەکـانی ابـو بکـر بـوو ڕەزای خـوای لەسـەربێت جەنگـی مورتەدەکان وە هاوەڵان کۆك بوون لەسەر ڕیددەیان لە دوای گفتووگۆی نێـوان ابـو بکـر و عومەر، وەأبو عبید القاسم کـوڕی سـەلام ڕەحمەتـی الـلە لێبـێ ئامـاژەی بە ئـیجماع دا وە ئەوانەی زەکاتیان ڕاگرتبوو خۆیان لە یەک شت بەدوور گرت ئەویش پێدانی زەکـات بـوو بە ابـو بکـر ڕەزای خـوای لەسـەربێ وە ڕێگریکردنیـان لەبەر یەك هۆکـار نەبـوو بەڵکـوو هەندێکیان نکۆڵی واجبی زەکاتیان کرد، وە هەندێکیان ڕەتیـان کـردەوە لەبەر چرووکـی وە هەندێکیان لەبەر تەئویل، چونکە الله تبـارك تعـالی فەرمـوویەتی ﴿ خُذۡ مِنۡ أَمۡوَٰلِهِمۡ صَدَقَةٗ تُطَهِّرُهُمۡ وَتُزَكِّيهِم بِهَا وَصَلِّ عَلَيۡهِمۡۖ إِنَّ صَلَوٰتَكَ سَكَنٞ لَّهُمۡۗ﴾[1] (زەکـــات و خێـــر و چاکەیـــان لێوەربگرە، تا بەهۆی وەرگرتنی زەکات پاکیان بکەیتەوە و دڵ و دەروونیان خاوێن بکەیتەوە و بەرەو چاکە گەشەیان پێبدەیت، وە دوعای خەیریشیان بۆ بکە چـونکە بێگومـان دوعـای تۆ دڵیان خۆش دەکات و ئارامییان پێ دەدات).جا وتیان: الله فەرمانی پێکردووین زەکـات بەین بە پێغەمبەر ﷺ کەوایە پارەی ابو بکر بـۆ زەکـاتە!.. وە لەگەڵ ئەوەشـدا ژیاننـامەی هاوەڵانی بەڕێز -ڕەزای خوایان لەسەربێت- یەک بووە لە کوشتاریان جیاوازیان نەدەکرد لە کوشتاریان بەڵکوو کوشتاریان کردن کوشتاری ڕیددە و کوفر ، وەك لە فەرموودەی وەفدی بـزاخە کـاتێ ابـو بکـر پێیـانی فەرمـوو ڕەزای خـوای لەسـەربێت شـایەتی دەدەم لەسـەر

(١) التوبة:١٠٣.

كوشتاركردنتان به ئاگر، جا ئەمه بووه بەڵگەی ئەوەی كه هاوەڵان -ڕەزای خوایان لێبێت- مانعی زەكاتیان به هەڵگەڕاوه له ئیسلام سەیردەكرد، جا گەر زەكات نەدەران ڕێگریان دەكرد له زەكات دان تەنها وه زەكات دروشمێكه له درووشمەكانی ئیسلام، وه هاوەڵان -ڕەزای خوایان لێبێت- حوكمیان دا به كوفریان، جا حوكمی ئەو كەسه چییه ڕێگری جێبەجێ كردنی شەرعی كردووه كه بنچینەی دینه، الله تبارك و تعالى فەرموویەتی ﴿إِنِ ٱلۡحُكۡمُ إِلَّا لِلَّهِۚ أَمَرَ أَلَّا تَعۡبُدُوٓاْ إِلَّآ إِيَّاهُۚ﴾[1] (فەرمان و بڕیاردان تەنها بۆ (الله) یه، وه ئەویش فەرمانی داوه كه جگه لەو هیچی تر نەپەرستن).؛ واتا تەنها ئەو به تاك دابنێن كەواته حوكمكردن بەوەی الله دایبەزاندووه له به تاك دانانی الله یه تبارك وتعالى، وه الله فەرموویەتی ﴿وَلَا يُشۡرِكُ فِي حُكۡمِهِۦٓ أَحَدٗا ٢٦﴾[2] (بێگومان ئەو الله یه له كارو فەرمانڕەوایەتیەكەیدا هیچ كەس ناكات بەهاوتاو هاوبەشی خۆی).

وه له خوێندنەوەی ابن عامر: "ولا تشرك في حكمه أحدًا" به (التاء و الجزم)، جا بەڵگەیه لەسەر ئەوەی هاوبەش بوون له حوكمدا شیركی گەورەیه دەركەره له دین، وه ئەو سەربازانه ڕێگری جێبەجێكردنی شەرعی الله -تبارك وتعالى-یان كردووه وه ڕەفزی دارایی ئیسلامیان كردووه، وه ڕەفزیان له جێبەجێكردنی سنوورەكان كردووه، وه ڕەفزیان له حوكم بردنەوه بۆ شەرعی الله كردووه، وه ڕەفزی جیهادی كافران و سەندنی جزیەیان كردووه له كافران، بۆیه ئەم سەربازانه له زۆر دروشمدا ڕەفزیان كردووه به هێزی چەك، وه جیاوازی هەیه له نێوان ئەو كەسەی ڕێگره به هێزی چەك ولەگەڵ ئەو كەسەی ڕێگریدەكات بەبێ بەكارهێنانی هێزی چەك ولەژێر دەسەڵاتی موسوڵمانانداا بوو، یەكەم وەك

---

(١) يوسف: ٤٠.

(٢) الكهف: ٢٦.

زەكـات نەدەرانە دووەمـیش وەك ابـن جمیـل كـاتێ ڕێگـری كـرد لـە زەكـات دان لەژێـر دەسەڵاتی پێغەمبەر بوو ﷺ جـا پێغەمـبەر ﷺ زەكـاتی لێـوەرگرت و نیـوەی سـامانەكەی بەخشی وەك تەمبێ كردنێك.

ابن تیمیة رحمه الله فەرموویەتی: "جا هەر كۆمەڵەیەكی ڕێگریكەر(الطائفة الممتنعة) ڕەفزی هەندێك نوێژی فەڕزی كرد یان ڕۆژوو یان حەج یـان پابەنـدبوون بە حەرامكردنـی خوێن یان پارە یاخوود ڕەفزی بە حەرامدانانی مەشروبیان كرد یـان نیكـاحی مەحـرەم یـان جیهاد كردنی كافران یان سەپاندنی جزیە لەسەریان یان جـگە لەمـانە وەك واجبـاتی دیـن یان حەرامكراوەكانی كە عوزر نییە بۆ كەس لە نكۆڵی كـردن لێـی یـان وازهێنـان لێـی كە كەسی نكۆڵی كەر لێی تەكفیر دەكرێ "، وە كۆمەڵەی ڕێگریكـەر شـەری لەسـەر دەكـات گەر دانیشیپێدابنێت، وە ئەمەش لەوەیە كە نازانم هـیچ ڕاجیـاوازیەك هەبێـت لە بـارەیەوە لەلای زانایان.

وە ئەمـانە لەلای لێكـۆڵەران لە زانایـان لە پلەیزیادەڕەوانـدا(البُغاة) نـین، بەڵكـوو لەو كەسانەن كە دەرچوون لە ئیسلام بە پلەی زەكات نەدەران.

وەهەروەها فەرمووی: (وە بەڕاستی هاوەڵان و زانایـان لە دوایـان كۆكبـوون لەسـەر كوشتاری زەكات نەدەران، گەربێتوو پێنج فەڕزە نوێژكەن و مانگی ڕەمەزانیش بەڕۆژووبن، وە ئەوانە گومـانێكی قبوڵكراویـان نەبـوو، بـۆیە مورتەدبـوون وە جەنگیـان دەكـرد لەسـەر ڕێگریكردن لێی گەر دانیشیان بە واجب بوونیدا نابێت وەك الله فەرمانی پێكردووە).

وە هەنـدێك لە زانايـانی نـوێ باسـيان كـردووە: كە (الطائفـة الممتنعـة) كـۆمەڵەی ڕێگریكەر (بغاه)زیادەڕەوون وە بەڕاستی ابن تیمیة -رحمه الـله- به هەڵەی دانـاون بەهـۆی هەڵبژاردنی ئەم وتەیەیان، وە وتەی ئەوەی ئەوان زیادەڕەوون پێچەوانەیەكی ڕوونە بەرامبەر ئەوەی هاوەڵان لەسەری كۆكبوون وە ابو عبید قاسـم كـوڕی سـەلام ئامـاژەی بەوەداوە لە پەڕتوكەكەیدا پەڕتووكی ئیمان بە ئیجماعی هاوەڵان لە كاتی باس كردنی پیاداچوونەوەی ابو بكر بۆ عومەر، وە داننان بە كوفریان مەزهەبی هاوەڵانە ئەویش ئاشـكرایە لەلای ئەوانەی دوایان وەك مالیك و ئەحمەد ئەوزاعی و لەوانە.

هەڵوەشێنەرەوەی دووەم: ئەوان(طائفة مانعة) كۆمەلەیەكی ڕێگـرن لە زۆربەی درووشمەكانی ئیسلام.

وە جیاوازی برایان، لەنێوان ڕێگر و ڕەفزكەرەوە: ئەوەیە كە ڕەفزكەرەوە بە خودی خۆی ڕەفزی كردۆتەوە جگە لەخۆی نەكردووە بە ڕەفـزكەرەوە، بەڵام ڕێگـر ڕەفـزی كـردۆتەوە بە نەفسی خۆی و ڕێگری لە جـگە لەخۆشـی كـردووە وەك ئەوەی ڕەفـزی جیهـادی كـافران دەكات و ڕێگـری لە جـگە لە خۆیشـی دەكـات لە جیهـادی كـافران، وە كـۆمەڵەی ڕێگـر كوفریـان توونـدترە و سـزایان توونترتریشـە، الـلە تعـالی دەفەرموێـت: ﴿ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ وَصَدُّواْ عَن سَبِيلِ ٱللَّهِ زِدْنَٰهُمْ عَذَابًا فَوْقَ ٱلْعَذَابِ بِمَا كَانُواْ يُفْسِدُونَ ﴿٨٨﴾ ﴾[(١)] (ئەوانەی كە كـافر بـوون و ڕێگریـان لە بڵاوبـوونەوەی ئـاینی (اللـه) دەكـرد، بەهـۆی ئەو تـاوان خراپەكارییەی كە دەیانكرد سزا لەسەر سزایان بۆ زیاد ئەكەین. هەم سزای كوفری خۆیان دەچەژن، وە هەم سزای گومڕاكردنی خەڵكیش). جا ئەوانە كوفریان زیاتر بووە كە ڕێگـری لە خەڵكی دەكەن بۆ ئیسلام وە سەربازان ڕێگر بوون لە جێبەجێكردنـی سـنوورەكان لەنێـو خەڵكیدا، جا ئەگەر كۆمەڵەیەكی خاوەن هێز و دەسـەڵات بیەوێـت سـنوورەكان جێبەجـێ بكات لەناو موسـوڵمانانـدا ئەوا سـەربازەكان بێچەوانـە ڕادەوەسـتان، وە هەروەهـا ڕێگـری جیهادی كافرانیان كردووە، جاگەر بتەوێـت بچـی بـۆ جیهـاد ڕیگریـت لێـدەكەن بەڵكـوو لێتدەدەن و ساڵەهای درێژ دەستگیرت دەكەن، جا گەر كۆمەڵەكە ڕەفزكەرەوەی جیهاد بێت بۆ نەفسی خۆی و ڕێگری لە جگە خۆی نەكـات مـورتەدە چ جـای كـۆمەڵەی ڕێگـر ئـایە كوفرەكەی گەورەتر نییە، وە كۆمەڵەی سەرباز ڕێگریان كردووە لە جێبەجێ كردنی شەرعی الله ــش لەسەر زەوی، وە ڕێگریان كردووە لە دەرچوون لە حوكمەتە مورتەدەكان .

(١)النحل:٨٨ .

وە ابن حجر و ابن منذر و قازی عیاض و یعلی ـی موصلی و باسیان لە کۆدەنگی کردووە کە گەربێت و حاکم هەڵگەڕێتەوە لە ئیسلام گوێڕایەڵی دەکەوێت و دەرچوون لێی واجب دەبێت کەواتە دەرچوون لە حاکمی موڕتەد واجبێکی شەرعیە، هەموو ئەمانە ڕێگریان لێکردووە بە هێزی چەك، وە ئەمەش هەڵگەڕانەوەیە لە دینی اللە، وە بەسە کە ڕێگری بکات لە بچووکترین دروشم لە دروشمەکانی ئیسلام، کە بەمە ببنە موڕتەد جا چۆن کاتێ ڕێگریان کردووە لە زۆر بابەت.

هەڵوەشێنەرەوەی سێیەم: دۆستایەتی گەورە بۆ ئەو طاغوتانەی بە ئاشکرا جەنگی دین دەکەن.

ئەوەی لەلای هەموو موسوڵمانێك ون نابێت ئەوەیە کە حوکمەتی دەوڵەتانی عەرەبی و ئیسلامی هیچ پەیوەندیان بە ئیسلامەوە نییە و موسوڵمانیش نین، موسوڵمان نین لە کاتێکدا حوکمیان بردۆتەوە بۆ طاغوت و دۆستایەتی کافرانیان کردووە لەهەموو شوێنێ و دەسکاری دینی ئیسلامیان کردووە و فەسادیان بەربڵاو کردووە لەسەر زەوی وە لەگەڵ الله دا شەرعیان داناوە و حوکمیان بە جگە لە شەرعەکەی کردووە وە گاڵتەیان بە دینەکەی و پێغەمبەرەکەی کردووە وە بوونەتە بەندەی خاچپەرستان ئەوە ئەکەن کە فەرمانیان پێدەکەن لە کاتێکدا ئەوان لەسەر سنگی ئوممەت دانیشتوون نەك بە هێزیان بەڵکوو بە سەربازەکانیان کە هەرچیان بوێ ئەنجامی دەدەن.

جا ئەوان سەریان خستن و یارمەتیان دان وە حوکمیان حوکمی ئەوانە و ڕێگەیان ڕێگەیانە وە وەك سەربازی فیرعەون وان لەگەڵین لەناو ئاگردا بەڵکوو ئەوان قورسترن چونکە دینیان دەزانی و پشتیان تێکرد وە الله تعالی دەفەرموێت : ﴿وَمَن يَتَوَلَّهُم مِّنكُمۡ فَإِنَّهُۥ مِنۡهُمۡۗ﴾[1] (جا هەرکەسێ لەئێوە دۆستایەتیان بکات و پشتگیریان بکات، ئەوا لە ڕیزی ئەوان دەبێت و حوکمەکەی وەك حوکمەکەی ئەوانی لێ دێت).

وە توندترین پلەی دۆستایەتی سەرخستنە بە دەست و زمان وە هەروەها دۆستی خاچپەرستانیشن چوونکە فەرمانەکانی خاچپەرستان جێبەجێدەکەن بەڕاستەوخۆیی جا بۆیە حوکمەتان بەندەی خاچپەرستانن، بۆیە سەربازان لە ڕاستیدا دۆستایەتی خاچپەرستان دەکەن و فەرمانەکانی خاچپەرستان جێبەجێدەکەن وە ئەم فڕۆکە سیخوڕیانە یاخوود فڕۆکە

(١)المائدة: ٥١ .

جەنگیانە دەفڕن لە ڕێگەی ئەمینکردنی سەربازەکانەوە بۆیان چ لە فڕۆکەخانەکان بێت یان جگە لەوێ هەروەها سەربازان لەسەر زەوی کاتێ خاچپەرستان بۆردومانی موسوڵمانێکی موجاهید دەکەن سەربازان لاشەکان وەردەگرن دەیبەن و ڕادەستی ئەمریکیەکانی دەکەن گەر ئەمریکیەکان پێویستیان پێبێت، کەواتە لە ڕاستیدا ئەوان هاوبەشن لە جەنگە جیهانیەکەدا دژی موجاهیدان بە نەفسی خۆیان بەژداریان کردووە نەك هەموو سەربازەکان بەڵکوو هەندێك سەرباز وە هەندێکی تر ان شاء الله وتەکان دێتە سەری لە کۆتایی وانەکە، وە الله باسی کردووە کە پەیمانی سەرکەوتن بە کافران لە داهاتودا کوفرە الله تعالی فەرموویەتی ﴿إِنَّ ٱلَّذِينَ ٱرۡتَدُّواْ عَلَىٰٓ أَدۡبَٰرِهِم مِّنۢ بَعۡدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمُ ٱلۡهُدَى ٱلشَّيۡطَٰنُ سَوَّلَ لَهُمۡ وَأَمۡلَىٰ لَهُمۡ ۝٢٥ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمۡ قَالُواْ لِلَّذِينَ كَرِهُواْ مَا نَزَّلَ ٱللَّهُ سَنُطِيعُكُمۡ فِي بَعۡضِ ٱلۡأَمۡرِۖ﴾[1] (بەڕاستی ئەوانەی پاشگەز بوونەوەو بەرەودوا گەڕانەوە، دوای ئەوەی ڕێگەی هیدایەت و ئیمانیان بۆ دەرکەوتبوو، ئەوانە شەیتان بەفێڵ و تەڵەکە تەماداری کرد بوون، بەهیوای تەمەن درێژی و خۆشگوزەرانیش فریوی دابوون.(٢٥) ئەو زاڵ بوونی شەیتانە بەهۆی ئەوەوەبوو کەبەڕاستی دووڕووەکان دەیانوت بەوانەی کەداخ لەدڵ بوون بەرامبەر ئەوەی الله دایبەزاندووە کەقورئانە: ئێمە لەمەودوا لەهەندێک هەڵوێستدا بەقسەتان دەکەین). الله بە مورتەد ناوی بردن لە کاتێکدا ئەوان تەنها پەیمانێکیان داوە بە کافران چ جای بەو کەسەی یارمەتی جوولەکە و خاچپەرستانی داوە و یارمەتی ئەو فڕۆکانەی داوە بۆ کوشتنی موجاهیدان وە یارمەتی داوە لە جەنگی ئەهلی تەوحید وە فەرمانەکانی ئەمریکیەکانی جێبەجێ کردووە و سەفارەتە جوولەکەی و خاچپەرستیەکانی پاراستووە.

---

(١)محمد:٢٥،٢٦ .

کەواتە گومان نەکەین لەوەی کە مورتەدن بەهۆی سەرخستنیان بۆ خاچپەرستان و جوولەکە وە بە دۆستایەتی کردنیان بۆ ئەوانەی دۆستایەتی جوولەکە و خاچپەرستان و حوکمەتی موسوڵمانانیان کردووە هەڵگەڕانەوەکەیان ئاشکرایە ڕوونە لە هەموو شوێنێکدا لێدوان دەدەن بۆی نایشارنەوە لە سەربازەکانیان وە لێدوان دەدەن هەموو کات کە لەگەڵ جوولەکە و خاچپەرستاندان لە جەنگی جیهانی دژی موجاهیدان وە ئەو حوکمەتانە فەرمان دەکەن بە کوفر و سەربازەکانی کوفر ئەنجام دەدەن جا ئایە درووستە فەرمانکەرەکە تەکفیر بکەین بەهۆی کوفرەوە و عوزر بدەینە ئەنجامدەری کوفرەکە؟ جا ئەمە لە جەهلی گەورەیە بە تەوحید وە ئەو حاکمانە هەڵگەڕانەوەکانیان لە بابەتە ئاشکرا و پێویستەکاندایە لە دیندا وە سەربازەکانیان لەگەڵیاندایە الله دەفەرمووێت ﴿وَمَن يَتَوَلَّهُم مِّنكُمْ فَإِنَّهُۥ مِنْهُمْ﴾ [1](جا هەرکەسێ لەئێوە دۆستایەتیان بکات و پشتگیریان بکات، ئەوا لە ڕیزی ئەوان دەبێت و حوکمەکەی وەك حوکمەکەی ئەوانی لێ دێت). ئایە ئەو سەربازانەتان بینیوە کارێ بکەن دژی خاچپەرستان یان دژی جوولەکە یان دژی ڕافیزە کە دایکی ئیماندارانی عائیشە -ڕەزای خوای لەسەربێت- تۆمەتبار دەکەن بە فاحیشە وە جبریل -یان بە خیانەتکار ناوبردووە -سەلامی خوای لێبێت- وە وتویانە قورئان کەم کراوە وە جۆرەها کاریان بەرامبەر موسوڵمانان کردووە وە مزگەوتەکانیان تەقاندۆتەوە جا ئایە ئەم سوپایانە بەرامبەر ڕافیزە وەستاوەتەوە کە ئوممەت کۆدەنگبوون لەسەر کوفریان؟

وە ئایە بینیوتانە ئەم سەربازانە بەرەو ڕووی ڕافیزەی شیرکی بوەستنەوە وەك حیزبی لات وحوسیەکان (حوثیون) و جگە لەوان؟ بەڵکوو لە یەمەن سەربازەکان لەگەڵ ڕافیزەکان وەستاونەتەوە شەڕی دژی موجاهیدانیان کرد و دژی ئەهلی سوننەی هەژار کەواتە ئەوان

(١)المائدة: ٥١ .

چوونە ناو دۆستایەتی بۆ ئەمریکا و خاچپەرستان لە جەنگیان دژی موجاهیدان وە چـوونە ناو دۆستایەتی حاکمە خیانەتکارەکان.

هەڵوەشێنەرەوەی چوارەم: حوکم بردنەوە بۆ مەحکەمە سەربازیەکان

هەرکەس حوکم بەرێتەوە بۆ جگە لە شەرعی الله کوفری ئەنجامداوە الله تبارك وتعالی دەفەرمووێت :﴿ أَلَمْ تَرَ إِلَى ٱلَّذِينَ يَزْعُمُونَ أَنَّهُمْ ءَامَنُوا۟ بِمَآ أُنزِلَ إِلَيْكَ وَمَآ أُنزِلَ مِن قَبْلِكَ يُرِيدُونَ أَن يَتَحَاكَمُوٓا۟ إِلَى ٱلطَّٰغُوتِ وَقَدْ أُمِرُوٓا۟ أَن يَكْفُرُوا۟ بِهِۦ وَيُرِيدُ ٱلشَّيْطَٰنُ أَن يُضِلَّهُمْ ضَلَٰلًۢا بَعِيدًا ﴿٦٠﴾ ﴾[١]{ ئایە ئەوانەت نەبینیوە کە وای دەردەخەن کە ئیمانیان هێناوە بەوەی بۆتۆ دابەزیوە و بۆ پێش تۆ دابەزیوە دەیانەوێت حوکم بەرنەوە بۆ طاغوت لەکاتێکدا فەرمانیان پێکراوە پێی کافربن وە شەیتان دەیەوێت گومراییەکی دوور گومڕایان بکات}. وە الله تبارك وتعالی دەفەرموێت﴿ فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ﴾[٢]{ سوێن بە پەروەردگارت ئیمان ناهێنن هەتا حوکمت بۆ نەهێننەوە تۆ نەکەنە دادوەر لەوەی لە نێوانیان ڕوودەدات }. کەواتە سەربازان حوکم دەبەنەوە بۆ مەحکەمە سەربازیە طاغوتیەکان لە یاسادانانی مرۆڤ وە واز لە حوکمی الله دێنن -تبارك وتعالی- وە دوای ئەوەی باسی هەڵوەشێنەرەوەی سەربازانمان کرد ئێستا دێمە سەیری باس جێبەجێ کردنی مەرجەکان و لادانی ڕێگرەکان دەکەین

سەرەتا مەرجەکان:

باڵغبوون و ئەقڵ:

گومان نییە لەوەی سەربازانی طاغووت لە بنچینەدا باڵغن و خاوەن ئەقڵن

(١)النساء : ٦٠ .

(٢) النساء: ٦٥ .

سێیەم : زانست :

یەکێکە لە مەرجەکانی تەکفیر ئەویش ئەنجامدانی حوجە(قيام الحجة) ، وە حـوجەش بە قورئان و سوننەت دەکرێ وە ئەو کوفرانەی سـەربازان تێـی کەوتـون لە بـابەتە زانـراوە پێویستەکانی دینە حوجە لەسەری ئەنجامدراوە بە بوونی قورئان و سـوننەت ئەگەر بـوترێ کە سەربازان لە قورئان تێنەگەشتوون دەڵێین کەسـی پشـتهەڵکردوو عـوزری پێنـادرێ بـۆ فێربوونی حوجە لە کاتێکدا توانای هەیە فێرببێ.

چوارەم لە مەرجەکان هەڵبژاردنە:

لە بنچینەدا ئەوەیە کە سەربازەکان بەزۆر پێیان نەکراوە بەڵکوو زۆرەملێ درووست نییە لە مافیـان چـونکە زۆرەملێـی سـەرپێچیکارانە بە زۆرەملـێ حسـاب نیـیە وە زۆرەملـێش ڕێکخستنی و مەرجی هەیە ئەوان ناگرێتەوە.

پێنجەم لەو مەرجانە مەبەستە:

ئەویش مەبەستی کارەکەیە وە هەموو سەربازەکان مەبەستیان کارەکەیانە وە مەبەستیان هەموو ئەو کارانەیە کە ئەنجامیان داوە وە لە ڕێگەی هەڵەوە نەبووە بەڵام مەبەسـتی کـوفر ڕچاوکراو نییە لە تەکفیـردا وەك قورئـان دەقـی لەسـەر هێنـاوە لە زۆر شـوێندا وە زانایـان دەقیان لەسەر هێناوە وەك طەبەری و ابن تیمیە -ڕەحمەتی الله ـیان لێبێت-

دوای ئەوەی تەواو بـــووین لە مەرجەکـــان دەزانـــین کە ســـەربازەکان مەرجەکانیـان لەسـەر جێبەجێبـوو ئێسـتا سـەیری ڕێگرەکـان دەکەیـن، هـیچ ڕێگرێك هەیە ڕێگربێت لە تەکفیری سەربازەکان؟

یەكەم: ڕێگری نەزانین(الجهل):

وە نەزانین ڕێگر نییە بە گشتی بەڵكوو وردەكاری بنچینەی دینی تیایە كە پەیامەكان لەسەری كۆكبوون ئەویش پەرستنی الله ـیە بەتەنها هیچ هاوبەشێكی نییە هەركەس هاوەڵ دانێ بۆ الله لە پەرستنیدا بە موشریك ناودەبرێ جا زانا بێت یاخوود نەزان و عوزر نادرێ بە نەزانینەكەی بە هۆكارێك لەمانە:

كە ناوەكە وەسفی بكەرەكەیە بەوەی كردوویەتی جا هەركەس هاوبەش دانێ بۆ الله بە موشریك ناودەبرێ وە ناوبردنی بە موەحید پـێچەوانەی نێـردراو و ئەقـڵ و فیتـرەت ـیشە، چونكە موەحید ئەو كەسەیە یەك پەرستراو بپەرسـتێ وە موشریـك ئەوەیە الـلە بپەرسـتێ و جگە لەویش بپەرستێ، وە هەروەها الله ناوی لەوەناوە موشریك كە شیركی بۆ بڕیاردەدات كە لە نەفامی ونەزانیشدا بوون الله تعالی فەرموویەتی﴿ وَإِنْ أَحَدٌ مِّنَ ٱلْمُشْرِكِينَ ٱسْتَجَارَكَ فَأَجِرْهُ حَتَّىٰ يَسْمَعَ كَلَـٰمَ ٱللَّهِ﴾[1] { وە گەر یەكێك لە موشریكان پەنای بۆهێنایت تۆ پەنای بدە تا وتەی الله ببیستێ } ، لێرەدا الله بە موشریك ناویبردن پێش ئەوەی گوێیان لە بەڵـگە ببێت بەڵام سەبارەت بە سزادانیان پەیوەستە بە ئەنجامدانی حوجە لەسـەریان، لەبەر وتەی الله تعاكی ﴿وَمَا كُنَّا مُعَذِّبِينَ حَتَّىٰ نَبْعَثَ رَسُولًا ۝١٥﴾[2] { ئێمە سزای هیچ كەسـێك نـادەین تا نێردراوان نەنێرین } ، وە هیچ پەیوەندیەك لە نێوان ناو و حوكمەكەیدا نیـیە وەك ئەهلـی عیلم بڕیاریان لەسەرداوە لەمـانەی سـەرەوەدا ڕوونە كە كەس عـوزری بـۆ نـاهێنرێتەوە لە بنچینەی دیندا گەر كەمێكیش بێت،

---

(١)التوبة: ٦ .

(٢)الإسراء: ١٥ .

- بابەتەکەی تر بابەتەکانی زانراوی پێویست لە دیندا(المعلوم مـن الـدين بالضرـورة) وە بابەتە ئاشکراکان جگە لە بنچینـەی دیـن کە موسـوڵمانان بە گشـتی و تـایبەتی دەیزانن لەمەدا هیچ کەسێك بە نەزانینی عوزری پێنادرێ تەنها کەسێ نەبـێ کە لە نەفـامیەکی قوڵـدایە وەك کەسـی تـازە موسـوڵمان بـوو وە کەسـێك لە بیابـانێکی دوورەدەسـتا بـژی وە توونـدترین حـاڵەتی نەزانـی ئەوەیە گەر عیلمـی بویسـتایە نەیدەتوانی پێی بگات، بەڵام کەسێك لە حاڵەتی زانیندا بێـت عـوزری پێنـادرێ بە نەزانیـنەکەی هەرگیـز گەر بێـت و کەمتەرخەمـیش بـووبێ لە ناسـینی حەق ئەوە کەسێکی پشتهەڵکردووە لە فێربوونی دین.

بەشی سێیەم: بابەتە شاراوەکان(المسائل الخفية) کە لە عـامی موسـوڵمانان شـاراوەیە و زاناکانیـان دەیـزانن جـا ئەمە عـوزر دەدرێ بە هەرکەسـێك کە نەزان بێـت جـا ئەمەش ڕوونکردنەوەیەکی پوختە بوو لە بارەی ڕێگری جەهل.

وە ئێسـتا سـەیری کوفرەکـانی سـەربازەکان دەکەیـن ئـایە لە بـابەتە دیارەکانە(المسائل الظاهرة) یان لە بابەتە شاراوەکانە(المسائل الخفية) ؟

سەربازەکان ڕەفزی جێبەجێکردنی شەرعی الله یان کردووە و ڕێگرن لە جگە خۆشـیان جێبەجێی بکەن جـا ئـایە جێبەجـێ کردنـی شـەرعی الـلە بـابەتە ئاشـکراکانە یـان بـابەتە شاراوەکان؟

گومانی تێدانیە کە ئاشکرایە، کەواتە سـەرباز عـوزری پێنـادرێ بە نەزانینیـان چـونکە بابەتەکە ئاشکرایە وە لە حاڵەتی زانیندایە وە هەروەها ڕەفـزی جیهادیـان کـردووە بەڵکـوو ڕێگری جگە لە خۆشیان کردووە لە جیهادکردنی کافران

وە جیهاد بابەتێکی ئاشکرای ڕوونە وە ئەوان لە حاڵەتی زانیندان بۆیە عوزر نـادرێ بە نەزانینیان، وە هەروەها ڕەفزی جێبەجێ کردنی سنوورەکانیشیان کردووە وە ڕێگری جگە لە خۆشـیان کـردووە لە جێبەجێکردنـی وە ئەمەش بـابەتێکی ئاشـکرایە و ئەوان لە حـاڵەتی زانیندان بۆیە عوزر نادرێ بە نەزانینیان تەنـانەت گەر هەندێکیشـیان نەزان بـن عوزریـان پێنادرێ چونکە نەزانینەکەی دەگەڕێتەوە بۆ کەمتەرخەمیەکەی لەمـانەی سـەرەوەدا ڕوونە کە سەربازان عوزریان پێنادرێ بۆ نەزانینەکەیان

ڕێگری دووەم: ڕێگری هەڵە(المانع الحطأ):

وە سـەربازان مەبەسـتیانە لە کارەکەیـان عوزریـان پێنـادرێ بە هەڵە کـردن چـونکە هەڵەکـردن ئەوەیە مـرۆڤ هەڵەیەك ئەنجامبـدات مەبەسـتی نەبێـت وەك وتەی پیـاوەکە لە فەرموودەی "**پەروەردگار تۆ بەندەمی منیش خودای تـۆم**" هەڵەی کـرد بەهـۆی دڵخۆشـی زۆرەوە.

ڕێگری سێیەم: لێکدانەوە(التأویل):

تەئویلی درووست: ئەوەیە کە پـێگەی هەبێـت لە زمـانی عەرەبـی یـان لە بەکارهێنـانی ئەهلی عیلم وە تەئویل ناکرێ تەنها لەلایەن زانایانەوە نەبێت جا ئایە ئەو تەئـویلە چـیە کە لەلای سەربازەکانە شـەڕی دیـن و یـارمەتی دانـی طاغوتـان و ڕەفزکـردنەوەی زۆرێـك لە درووشمەکانی ئیسلام جا گومان نییە لە پوچەڵی ئەو تەئویلە گەر هەیبوو.

ڕێگری چوارەم: ڕێگری زۆرلێکردن(الإکـراه):

ئایە سەربازان زۆریان لێکراوە بۆ کارەکەیان زۆرلێکردنێکی ڕاسـەقینە بە واتـای ئەوەی ئەشکەنجەدراون و لێیان دراوە و زیندانی کراون ئەونجا چوونەتە بەشی سەربازی یاخوود خۆیان هاتوون بە ویسـتی خۆیـان بـۆ ئەم کـارە لەڕووی ڕاستیشـەوە ئەوان هـیچ زۆریـان لێنەکراوە، بەڵکوو هاتوون بە ویستی خۆیان بۆ ئەم کارە گەر واشمان دانا زۆریـان لێکـراوە ئەم زۆرلێکردنە بە ئیکراهـ حسـاب نیـیە چـوونکە بـۆتە هـۆی دەسـتدرێژکردن وە شـێخی ئیسلام ئیبن تەیمـیە ڕەحمەتـی اللـە ـی لێبێـت وتەی ئـیجماع ـی باسـی کـردووە کە ئەگەر موسڵمانێک ناچار بکرێت موسڵمانێکی تر بکوژێـت ئەو ناچـاریکردنە بە ئیکـراه دانانرێـت ولێی وەرناگیرێت .

وبەپێی ئیجماع ئیکراهی دەستدرێژی بۆ سەر دینی خەڵک قورستر وخراپترە لە ئیکراهی دەستدرێژی بۆ سەر خوێنیان ، چونکە پاراستنی دین لە پێش پاراستنی ژیان دادەنرێت.

بۆیە ئەوە ڕوون دەبێتەوە کە سەربازەکان عوزریان بۆ نییە بە ئیکـراه چـونکە ئەو چـوار ڕێگرییانەی کە زانایان باسیان کردووە هیچ یەکێکیان ڕێگـری لە دانـانی حـوکم ـی کـوفر بەسەر سەربازەکان ناکات.

هەندێک شوبهە وگومان هەیە لەسەر تەکفیر کردنی سەربازەکان کە ڕێگـری لە هەندێک خەڵک دەکات بۆ دانانی حوکم بەسەر ئەو مورتەدانە :

شوبهەی یەکەم : سەربازەکان لەلایەن زانایـانی خـراپەوە چەواشـە دەکـرێن وسەریان لێ دەشێوێندرێت .

وەڵام لێتێکەڵبوون وچەواشەکردن بە دوو بەش دابەش دەکرێت:

یەکەم: چەواشەکردن لە حوکمی بابەت وپرسە ئاشکراکانی دین(المعلومـة مـن الدین بالضـرورة) کە هەموو موسڵمانێک دەیزانێت.

- لەم بەشەدا هیچ کەسێک عوزر بە نەزانینی (عوزر بە جەهـل) بـۆ نیـیە ، چـونکە حوکمی ئەم پرسانە لە قورئان و سوننەتدا ڕوونە ، ئێمە فەرمانمان پێ کراوە بە شوێنکەوتنی تەنها قورئان و سوننەت، بۆیە هەر قسەیەکی دژ بە ئەوانە بێبایەخە و وەرناگیرێت.

- نموونە : ئەگەر زانایەک بە کەسێکی سادە بڵێت حـوکمی زینـا حەڵاڵە، ئەو کەسـە سادەیە عوزری بە چەواشەکراوی بۆ نیـیە ، چـونکە حـوکمی زینـا لە ئاییـندا ئاشـکرایە . بەهەمان شێوە کوفرەکانی سەربازەکان هەموویان لە حـوکمی بـابەت وپرسـە ئاشـکراکانی دیـنن وەک حـوکم کـردن بە شـەریعەتی اللـە ، وجیهـادکردن بەسـەر دوژمنـانی اللـە و جێبەجێکردنـی سـزاکانی ئیسـلام . بـۆیە سـەربازەکان بە چەواشـەکراو وهەڵخەڵەتێـنراو عوزریان بۆ نییە تەنانەت ئەگەر چەواشەشیان لێبکرێـت ، چـونکە حـوکمی ئەم پرسـیارانە ڕوونە لە قورئاندا

ئایا گوێت لە ووتەی الله تعـالی نەبـووە کە دەفەرموێـت: ﴿ وَقَالُواْ رَبَّنَآ إِنَّآ أَطَعۡنَا سَادَتَنَا وَكُبَرَآءَنَا فَأَضَلُّونَا ٱلسَّبِيلَا ۞ ﴾[1] « جا وتیان: ئەی پەروەردگارمان بەڕاستی ئێمە گوێڕایەڵی سەرکردەکان و زاناکانی خۆمانمـان کـرد جـا ئەوانـیش ئێمەیـان لە ڕێگـای ڕاسـت لادا و گومڕایان کردین » ئایا الله عـوزری دا بە ئەو کەسـانەی کە زاناکـان و فەرمانڕەوەکانیـان دینەکەیان لێ چەواشە کردن وسـەری لـێ شـێواندن ؟ اللـه تعـالی دەفەرموویـت: ﴿ يَقُولُ ٱلَّذِينَ ٱسۡتُضۡعِفُواْ لِلَّذِينَ ٱسۡتَكۡبَرُواْ لَوۡلَآ أَنتُمۡ لَكُنَّا مُؤۡمِنِينَ ۞ ﴾[2] « جـــــــــا ئەوانەی کە شوێنکەوتوو ولاوازبوون بەوانەی کە لوتبەرز و ئاغایان بـوون دەڵـێن: ئەگەر هەڵەی ئێـوە نەبـووایە ئـێمە باوەڕمـان دەهێنـا » . ئایـا اللـه عـوزری دا بە ئەو لاوازکـراوانەی بەهـۆی چەواشەکردنی ئاغا ولووتبەرزەکانیان سەریان لێشێوا ؟

دووەم : چەواشە کردن لە پرس وبابەتە شاراوەکاندا(المسائل الخفية).

لە ئەمەدا موسـڵمان عـوزری بـۆ هەیە ، چـونکە پرسـەکە شـاراوە و نـاڕوونە، وتەکفیـر ناکرێت تاوەکو بەڵگەی بۆ ڕوون نەکرێتەوە وئیقامە حوجە نەکرێت . بۆیە ئەگەر کەسـێک بڵێـت " عـوزری چەواشـەلێکراو هەیە "، ئەوا پێویسـتە تەکفیـری ڕافیزەکـانی ١٢ ئیمامـی نەکات، چونکە ڕافیزەکان فێڵ وچەواشەیان لێکراوە ، ولە هەمـان کـات هەمـوو ئـوممەتی ئیسـلام ـی کـۆدەنگن بە کافردانانیـان ، وەک ئەبـووزەرعە و ئەبووحـاتمی ڕازی ڕایانگەیاندووە: (گەشتین بە زانایانی عێراق و شام و حیجاز و یەمەن هەموویان دەڵێن کە ڕافیزەکان ئیسلامیان ڕەتکردووەتەوە) واتا تەکفیر کراون وموسڵمان نین .

(١)الأحزاب: ٦٧ .

(٢)سبأ: ٣١ .

شوبهەی دووەم : دەڵێن كە سەربازەكان فەرمانڕەوەكانیان وەک وەلی ئەمر دەبینن و گوێڕایەڵییان بۆ واجبە، وە موجاهیدان وەک خەوارج دەبینن و دەڵێن جیهادی دژی خەوارج واجبە. بۆیە بۆچی لۆمەی سەربازەكان دەكەن ئەوانە تەنها گوێڕایەڵی وەلی ئەمرەكانیان دەكەن ؟

وەڵام ئەوەی گرنگە عیبرەت بە ڕاستییەكانە ، نەوەک ناوەكان. هەموو خەڵكی گومرا پێیان وایە ڕاستن ، الله تعالى دەفەرمووێت:﴿كَذَٰلِكَ زَيَّنَّا لِكُلِّ أُمَّةٍ عَمَلَهُمْ﴾[1] « جا هەروەك ئەوانەی كە بتپەرستی و دینەكەی خۆیان پێ جوانە هەر بەو شێوەیەش كردەوەی هەموو گەلێكمان ڕازاندوەتەوە » .

قوڕەیش پێیانوابوو ئەوان خاوەنی حەرەمن و ئەوان لە حەقەوە نزیكترن ، و پێغەمبەر ﷺ یان وەک جادووگەر وكاهین وشاعیر ودرۆزن دەبینی . ئایا ئەمە ڕاستییەكەی گۆڕی وعوزریان بۆ هەبوو ؟ نەخێر ! گرنگ عیبرەت بە ڕاستییەكانە ، ئەوەی كە محەمەد ﷺ پێغەمبەری ڕاستەقینەی اللە یە ، و كافرە قوڕەیشەكان كافر وموشركن . هەروەها خوارجەكان كە شەڕیان لەگەڵ عەلی (ڕەزای الله ی لەسەر بێت) كرد، پێیانوابوو ئەو كافرە و ئەوان لەسەر حەقن . ئایا ئەمە ڕاستییەكەی گۆڕی كە خەواریج هەڵەبوون ؟ نەخێر! ڕاست وحەق ئەوەیە كە عەلی (ڕەزای الله ی لێبێت) یەكێک بوو لە باشترین كەسەكانی زەوی لە سەردەمیدا و لە ڕێی ڕاستی وحەقدا بوو و خەوارجەكان لە سەر ڕێگەی هەڵە بوون ولەڕێی حەق لایاندابووگومرا بووبوون بۆیە ئەوەی گرنگە عیبرەت بە ڕاستییەكان، نەوەک ناوەكان!

---

(١)ئەنعام: ١٠٨ .

هەروەهـا ڕافیزەکـان پێیـان وایە سـوننەکان دوژمنـی ئەهلـی بەیـتن وە خۆیـان وەک شوێنکەوتووی ڕاستیی ئەهلی بەیت دەبینن. ئایا ئەمە ڕاستییەکەی گـۆڕی کە ئەوان گـومڕا وموشرکن ؟ نەخێر ! ڕاستی ئەوەیە کە ڕافیزەکان لە ئیسلام دوورکەوتوون ، و سـوننەکان لە ڕێی ڕاستدان و خۆشەویستی ئەهلی بەیتن. ئایـا جـوولەکە و مەسـیحییەکان نەیـانوتووە: « جگە لە جوولەکە و گاور کەس ناچێتە بەهەشتەوە »؟ ئایا ئەم قسانە ڕاستیی ئەوەی گـۆڕی کە ئەوان خەڵکی دۆزەخن و تەنها بڕواداران دەچـنە بەهەشـت؟ بـۆیە گـرنگە عیـبرەت بە ڕاستی وحەق وەربگرین نەوەک ناوەکان

ئیبن تەیمیە (ڕەحمەتی الله ـی لەسەر بێت) فەرمووی : (هەر گرووپێـک کە لەسەر حەقدا بوو ، وە بیانەویت بشێوێنن لای خەڵکی ئەوا ناوی خەواریجیان لێ دەنێن)

ئیبن غەنام لە مێژوویەکەیدا باسی ئیمامی نـوێکەرەوە محەمـمەدی کـوڕی عەبدولوەهاب (ڕەحمەتی الله ـی لەسەر بێـت) کـردووە و فەرمـووی : (ئەوان پێیان دەگووت خاریجی و تەکفیری و حەڵاڵکەری خوێن وماڵی موسڵمانان)

ئایا ئەمە ڕاستییەکەی گۆڕی کە ئەو زانـایەکی یەکخواپەرسـت بـوو و لە پێنـاوی اللـە جیهادی کرد و الله بەهۆیەوە سوودی بە موسڵمانان گەیانـد وە دووبـارە تەوحیـدی بیریـان هێناوە وشەرحی کرد ؟ ئەگەر عیبرەت بە ڕاستییەکان بێت ئەوا فەرمانڕەوەکـانی موسـڵمانان چوونە ناو کفرەوە لە هەموو دەروازەکانیەوە ، یاسا دەست کردەکـان جێبەجـێ دەکەن ، وە حــوکم دەبەنەوە بــۆ نەتەوە یەکگرتووەکــان ، یاســا وتەشریــع لەگەڵ اللــە دادەنــێن، ودۆستایەتیان لەگەڵ کافرەکان هەیە ، و شەڕی دژی دین دەکەن . ئایـا دوای ئەم کـوفرانە کوفری تر چاوەڕێی بن ؟

بۆیە ڕاستییەکە ئەوەیە کە ئەوان کافر و مورتەدن ، و سەربازەکانیان پارێزەری ئەوانن و کوفرەکانیـــان جێبەجــێ دەکەن و پارێزگـــاری لە کـــارە باتڵەکانیـــان دەکەن و لە هەمـــوو بارودۆخێکدا لەگەڵیان دەوەستن. ئەوان وەک فەرمانڕەواکیان کـافرن هەروەک ئەوانـن لە حوکمدا ئەمە ڕاستیی ئەوانە.

بەڵام موجاهیدەکان حەقیقەتیـان ئەوەیە کە ئەوان ئەولیـائی اللـه ـن و گـوێڕایەڵی ئەو دەکەن. ئەوان لە باشترین خەڵکی زەوین لە سەردەمەکەماندا ، ئەمە ڕاستیی فەرمانڕەوەکان و سـەربازەکانیانە وە ڕاسـتیی موجاهیـدەکانە . گرنـگ عیـبرەت بە ڕاسـتییەکانە ، نەوەک ناوەکان.

کۆتا شوبهە : ئەو سەربازانە نازانن کە کارەکانیان کـوفرە، و ئەگەر بـزانن کە کارەکانیان کفرە، ئەوا بەجێی دەهێڵن.

وەڵام : ئەم پرسـیارە دەگەڕێـتەوە بـۆ مەرجـی نـیەت ومەبەسـت (قصـد) لە کـوفردا . مەبەست لە تەکفیـر تەنهـا مەبەسـتی کـردەوەی کـوفرەکەیە نەوەک نیەتـی کـوفر ، نـیەت ومەبستی کوفر مەرج نییە لە تەکفیر کردندا وە گوێی پێ نادرێ بەڵگەکـان ئەمـانەن: اللـه تعـــالی دەفەرمووێـــت :﴿ وَلَئِن سَأَلْتَهُمْ لَيَقُولُنَّ إِنَّمَا كُنَّا نَخُوضُ وَنَلْعَبُ قُلْ أَبِاللَّهِ وَآيَاتِهِ وَرَسُولِهِ كُنتُمْ تَسْتَهْزِئُونَ ۝٦٥ لَا تَعْتَذِرُوا قَدْ كَفَرْتُم بَعْدَ إِيمَانِكُمْ ﴾[١] « خۆ ئەگەر پرسیارت لێکردن کە بۆچی واتان وتووە، دەڵێن: بەڕاستی ئـێمە هەر سـەرقاڵی دەمەتەقـێ و گەمە و گاڵتە بووین ئەگینا مەبەستی ترمان نەبووە، دەی ئەی پێغەمبەر ﷺ پێیان بڵێ: ئایـا گاڵتە بە خودا و ئایەتەکان و پێغەمبەرەکەی دەکەن؟! * هیچ پاکانە و بیـانویەك مەهێنـنەوە بە حەقیقەت ئێوە کافربوونەوە لەپاش ئەوەی کە باوەڕتان هەبوو » .

ئیبن تەیمیە (ڕەحمەتـی اللـه ـی لەسـەر بێـت) لە واتاکەیـدا دەفەرمووێـت : (ئەوانە نـیەت ومەبەسـتی کوفریـان نەبـووە، کەم خەڵـک مەبەسـتی کوفریـان دەبێـت وە زۆربەی خەڵک دەکەونە کوفرەوە بەبێ ئەوەی خۆشیان بزانن) الله تعالی دەفەرمووێت: ﴿أَن تَحْبَطَ أَعْمَالُكُمْ وَأَنتُمْ لَا تَشْعُرُونَ ۝٢ ﴾[٢] « نەوەك بەبـــێ ئەوەی هەســـتی پێـــبکەن هەمـــوو کردارەکانتان هەڵوەشێتەوە » .

زانایان فەرموویان : (بەفیرۆچوونی کارەکان تەنها لە مردنی سەر کـوفردا ڕوودەدات». وە وتەی اللـه « وَأَنتُمْ لَا تَشْعُرُونَ :بەبـێ ئەوەی خۆشـیان بـزانن » ئەوە نیشـان دەدات کە

(١)التوبة: ٦٥-٦٦ .

(٢)الحجرات: ٢ .

نـیەت ومەبەسـتی کوفریـان نەبـووە. اللـه تعـالی دەفەرمووێـت: ﴿ فَرِيقًا هَدَىٰ وَفَرِيقًا حَقَّ عَلَيْهِمُ ٱلضَّلَٰلَةُ ۗ إِنَّهُمُ ٱتَّخَذُوا۟ ٱلشَّيَٰطِينَ أَوْلِيَآءَ مِن دُونِ ٱللَّهِ وَيَحْسَبُونَ أَنَّهُم مُّهْتَدُونَ ﴿٣٠﴾ ﴾[1] « کۆمەڵێکی ڕێنمونی و هیدایەت داوە، وە کۆمەڵێکیش گومڕاهیان لەسەر چەسپاوە، چـونکە ئەوان لەباتی (الله)، شەیتانیان کردوە بە دۆستی خۆیـان و وا دەزانـن کە ئەوان هیـدایەت دراون و ڕێگەی هیدایەتیان گرتوە » .

الطـبري (ڕەحمەتـی اللـه ـی لێبێـت) لە تەفسـیرەکەیدا دەڵێـت: (ئەمە ڕوونترین بەڵگەیە بۆ هەڵەبوونی بۆچوونی ئەوانەی کە دەڵـێن الله کەسـێک سـزا نـادات بەتاوانێک یان گـومڕاییەک تـاوەکو بە زانیـنەوە نەیکـات کە بزانێـت کـارەکە هەڵەیە بەڵام بەعینادی بیکات ، ئەگەر وابێت جیاوازی نامێنێت لە نێوان ئەو گومڕایانەی کە پێیـان وایە لەسـەر حەقـن وڕاسـتن لەگەڵ ڕێنمونکراوەکـان وهیـدایەت دراوان). واتـای قسـەکەی الطبري ئەوەیە : نیەت ومەبەستی کوفر مەرج نییە وگوێی پێنادرێ لە تەکفیر کردندا .

اللە تعالی دەفەرمووێت: ﴿ قُلْ هَلْ نُنَبِّئُكُم بِٱلْأَخْسَرِينَ أَعْمَٰلًا ﴿١٠٣﴾ ٱلَّذِينَ ضَلَّ سَعْيُهُمْ فِى ٱلْحَيَوٰةِ ٱلدُّنْيَا وَهُمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ يُحْسِنُونَ صُنْعًا ﴿١٠٤﴾ ﴾[2] « پێیان بڵێ: ئایا خەبەرتان بدەینێ کە کێیە لە ئیشەکانیدا لە هەموو کەس زیاتر زیانی کردووە؟ * ئەو کەسـانەن کە ئەو کـار و کۆششـەی لە ژیـانی دونیـا کردویـانە هەمـووی بە لاڕێـدا چـووە وپـێچەوانەی فەرمـانی خـودا بـووە، کەچـی خۆیشیان وا گومان دەکەن کە هەر ئەوانن کردەوەی جوان و چاك وڕاسـت دەکەن » .اللـه تعالی ئەم کەسانە وەسـفی کـردووە کە دۆڕاو وبێکەڵکـترین کردەوەیـان هەیە کە باوەڕیـان وایە باشترین کار دەکەن. بۆیە ئەوان نیەتی ومەبەستی کوفریان نەبووە، بەڵام هێشـتا کـافر

(١)الأعراف: ٣٠ .

(٢)الكهف: ١٠٣-١٠٤ .

بوونە . الله تعالی دەفەرموویـت: ﴿ هَلْ أَتَىٰكَ حَدِيثُ ٱلْغَٰشِيَةِ ۝١ وُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ خَٰشِعَةٌ ۝٢ عَامِلَةٌ نَّاصِبَةٌ ۝٣ تَصْلَىٰ نَارًا حَامِيَةً ۝٤ ﴾[1]« ئایا قسەوباسی ئەو داپۆشەرەت (ناوێک لەناوەکانی قیامەت) پێگەیشتووە. ئەو قیـامەتەی کە هەمـوو خەڵـك و هەمـوو کەسـێك دەگـرێتەوە و کەسـی لـێ قوتـار نابێـت؟ * ڕوخسـارانێك هەن کە لەو ڕۆژەدا شـەرمەندە و زەبـونن * ڕوخساری خەڵکێکی ئیشکەر و ماندووە. کە لە ژیانی دنیادا هەوڵی زۆریـان داوە لەپێنـاو بەدەستهێنانی خۆشیەکانی دنیا یاخود لەپێناو ڕێبازێك کە بە ڕاستیان زانیوە، خۆیان هـیلاك کردوە بەڵام ئێستا جـگە لە مانـدویی و ڕەنجەڕۆیـی هیچیـان دەسـتنەکەوتوە * ئەو کەسـە دەچێتە ناو ئاگرێکی زۆر گەرمەوە » .

ئایا ئەم دەم وچاو پـر لە خشـوعە نـیەت ومەبەسـتی کـوفر بـووە لە کارەکانیـدا ؟ یـان پێیانوابوو لە نزیک الله دەبن بەم کارەیان ؟ سەرەڕای ئەوەی الله سزای دۆزەخی بەسـەردا سەپاندووە، ئەوان نیەتی کوفریان نەبووە.

لەمەوە بۆمان ڕوون بۆوە ئەگەر کەسێك بڵێت نیەت ومەبەستی کوفر مەرجە بۆ کافر بوون ، ئەوا ناتوانێت تەکفیری ڕافیزەکان وسـووفییە موشریکەکـان بکـات چـونکە ئەوان هەرگیـز نیەت ومەبەستی کوفریان نەبووە . هەروا ناتوانێت جوولەکە و مەسیحییەکان ـیش بە کافر بزانێ ، چونکە ئەوان باوەڕیان وایە خاوەنی بەهەشتن ، چـۆن دەکرێـت تەکفیریـان بکـات وبەکافریان بزانێ لەکاتێکدا نیەت ومەبەستی کوفریان نەبووە ؟ ئەمە یەکـێکە لە بەڵگەکـان کە ئەم جۆرە بۆچوون ومەرجە بەتاڵ دەکاتەوە کە دژی قورئان و سوننەت و وتەی زانایانە.

بەپێی ئەوەی باسکرا سەربازەکان نیەت ومەبەستی ئەو کردەوەیەیان کردووە کە چـوونە ناو دامەزراوی سەربازی و پەیوەستبوون بە حیزبی تاغوتە. ئەمە ئەو نیەت ومەبەستەیە کە

(١)الغاشية: ١-٤ .

گرنگە وکاری پێدەکری لە شەرعدا ، وە باسی نیەت وقصـدی کوفریشـیان ڕوونکـردەوە کە مەرج نییە لە کافربوون وتەکفیر کردندا .

کۆتایی دەهێنین بە ئەم پرسە : ئایا هەموو سەربازەکان مورتەدن ؟

وەلام : بەڵێ هەموویان مورتەدن . ڕوونکردنەوەی زیاتر بەم شێوەیەیە:

سەربازەکان بۆ دوو بەش دابەش دەبن :

بەشـێکیان ئەوانەن کە ڕاسـتەوخۆ بەشـدارن کوفریـان کـردووە وکـافر بـوونە وەک: پارێزەرانی کـوفر جێبەجێکەرانـی کـوفر پـارێزەرانی تاغوتەکـان شـەڕکەرانی دژی دیـن یاریدەدەرانی کافرەکان

بەشەکەی تریان ئەوانەن کە ڕاستەوخۆ بەشدار نـین لە کـوفر ، بەڵام پشـتیوانی ئەوانە دەکەن بەشداری دەکەن . پشتیوانی وەکو : یاریـدەدەر هاوکـاریکردن لە کـاتی پێویسـتیدا ئامادە بۆ یارمەتیدان بە پێی سێ ڕێسـای سـەرەکی هەمـوو سـەربازەکانی تـاغوت هەمـان حوکمیان هەیە :

ڕێسای یەکەم : زانایان فەرموویانـە حـوکمی پشـتیوان ویاریـدەدەر هەمـان حـوکمی بەشداری ڕاستەوخۆی هەیە ئەگەر بەشداری ڕاستەوخۆ مورتەدە، پشتیوان ـیش مورتەدە

ڕێسای دووەم : زانایان فەرموویانە : گرووپێک کە هەندێکیان یارمەتی هەنـدێکی تـر دەدەن ، هەموویان لە حوکمدا یەکسانن . بەڵگەش الله تعـالی دەفەرمووێـت :﴿إِنَّ فِرْعَوْنَ

﴿ وَهَـٰمَـٰنَ وَجُنُودَهُمَا كَانُوا۟ خَـٰطِـِٔينَ ﴿٨﴾ ﴾[1]« بێگومـــــان فیـــــرعەون و هامـــــان و سەربازەكانیان تاوانبار بوون » سەربازەكانیش هەمـان شـێوەن ؛ یـارمەتی یەكـتر دەدەن لە كاتی پێویستیدا.

ڕێسای سێیەم : زانایان فەرموویـان : حـوكمی ئەنـدامانی گرووپێـك هەمـان حـوكمی سەرۆكەكانیان هەیە ، بۆیە حوكمی سەربازەكان هەمان حوكمی فەرمانـدە وسـەرۆكەكانیانە و سەرۆكەكانیان مورتەدن بۆیە سەربازەكان لەگەڵیان لە ڕیددەیان وكافر بوونە سـەربازەكان عەبد وكۆیلەی حاكمە تاغوتەكانن ، تاغوتەكان ویەهود ونصاری دەپەرستن .

ئەی سەربازەكان پێویستە لە الله بترسن و تەقوای الله ـتان هەبێت . سوێند بە الله ئەو زانایـانەی كە هەوڵـی ڕازیكردنـی فەرمـانڕەوا تاغوتەكـان دەدەن و پـارە و دەسـەڵاتیان لێـوەردەگرن لە ڕۆژی قیـامەت بەری دەبـن لێتـان ولێتـان دوور دەكەونەوە و ئەوان لەم دونیایەدا بەهۆی سودی كەسی خۆیانەوە ئێوە گومڕا دەكەن، بەڵام لە ڕۆژی دواییدا پێتـان دەڵێن: ئێمە هیچ پەیوەستی وپەیوەندیان بە ئێوەوە نەبوو وحاشاتان لێدەكەن .

هەریەكێكتان دەیەوێت لەم دونیایەدا ڕێزدار وسەربەرز بژی ئەوا وازبێنـێ لە ئەم كـارە كوفریە قێزەونە و بچۆ بۆ جیهاد لە پێناوی الله ڕێز وسەربەرزی ڕاستەقینە لەم دونیـایەدا و سەركەوتن لە ڕۆژی دوایی تێدایە.

ئەی سەرباز ئایا نازانی كە ڕزق و ڕۆزی تۆ هەر لە سكی دایكتەوە دیاریكراوە ؟ بۆچی ڕزقەكەت لە ڕێگەی حەرامەوە وەردەگری؟

(١) القصص : ٨ .

سوێند بە الله هەرگیز نامریت تـاوەکوو ڕزق و تەمەن تەواو نەبێـت. ئایـا دەترسـی لە برسێتیا بمری؟ تەنـانەت ئەگەر بەهـۆی برسـێتیش مردیـت و لەسـەر ئیسـلام بوویـت ئەوا سەرکەوتوویی چونکە خۆشی ڕاستەقینە تەنها لە بەهەشتە.

ئایا دەزانی کەوا کەمترین پلە لە بەهەشتدا پیاوێکە لە بەهەشت مـولکێکی هەیە کە بـۆ دووهەزار ساڵ لە ناویدا دەگەڕێت وتەواوی ناکات ؟ ئایا دەزانـی خۆشـی و دەوڵەمەنـدی ڕاستەقینە تەنها لە بەهەشتە لە فەرموودەیەکدا هاتووە : (پیاوێکی بەهەشتی گوتی: سـوێند بە الله ئەگەر الله ڕێگەم بدات، خواردن دەدەم بە هەموو خەڵکی بەهەشت لەو ڕزقەی الله پێی بەخشیوم)

ئایا دەزانی کە مـولکی ڕاسـتەقینە تەنهـا لە بەهەشـتدایە وە موسـڵمان لە بەهەشـت ٨٠ هەزار خزمەتکاری هەیە ماڵێکی لە مرواری بۆ دروسـتکراوە، بەرزیـیەکەی ٦٠ مـیلە ئایـا دەزانی هەرچی دڵت بیەوێت و چاوت حەزی لێبێت لە بەهەشت بۆت دانراوە .

ئەی سـەرباز ئایـا مـوڵکێکی گەورە لە بەهەشـتدا بە چەنـد دراوێکـی کەم و ئێسـتا دەفرۆشی کە لەگەڵ زەلیلیەتێک وسەرشۆریەکە الله پێی دەزانێ.

الله تعالی هیدایەتمان بدات و ڕێگەی ڕاستمان نیشانبدات ، وسەلام و سـەلەواتی الـلە لەسەر پێغەمبەرەکەمان محەممەد (ﷺ) وە سوپاس وستایش بۆ الله ـی جیهانیان .

وەرگێڕانی
پێگەی ڕاستەڕێ

موحەڕەم١٤٤٧هـ